

DESWARTE, Albéric, doctor in de rechten, publicist, socialistisch senator (Nieuwpoort 28 augustus 1875 - Brussel 19 juli 1928).

Studeerde aan het atheneum te Oostende en promoveerde in 1898 in de rechten aan de Vrije Universiteit te Brussel. Was van in zijn jeugd actief in de socialistische en de Vlaamse Beweging. Verwierf bekendheid door zijn optreden, vóór de Eerste Wereldoorlog, ten gunste van de vernederlandsing van de Gentse Rijksuniversiteit. Tijdens de verkiezingscampagne van 1906 zat hij een meeting voor waar het Vlaamse vraagstuk behandeld werd en deze kwestie te berde kwam. In 1907 werd hij,

A. Deswarte door F. van den Berghe.

samen met zijn partijgenoten L. Meysmans en C. Huysmans, lid van de tweede Hogeschoolcommissie. Deswarte speelde eveneens een actieve rol in de „hogeschoolkwestie” toen deze, van 1910 af, het karakter begon te krijgen van een volksbeweging en er systematisch volksvergaderingen met dit doel belegd werden. In het voorjaar 1911 verdedigde hij voor de Brusselse Jonge Balie, samen met C. Huysmans en F. van Cauwelaert, het Vlaamse standpunt; in de Belgische Werklieden Partij zelf trad hij op analoge wijze op.

Toen van Waalse zijde (i.c. J. Destrée met zijn Lettre au Roi) de idee van bestuurlijke scheiding werd opgeworpen, reageerde Deswarte positief, samen met bepaalde groepen jonge flaminganten, zowel kerkelijke als buitenkerkelijke. Later verklaarde hij zich zelfs voorstander van federalisme naar Zwitsers model (Guldensporenfeest te Antwerpen, 1913). Dit vóór 1914 radicaal standpunt verklaart ten dele Deswartes positie tijdens de Eerste Wereldoorlog. Om een specifiek Vlaams geluid te doen horen naast de in Nederland verschijnende bladen, geredigeerd door uitgeweken Belgen, het Belgisch Dagblad en l’Echo belge, stichtten een aantal flaminganten in februari 1915 een eigen dagblad, De Vlaamsche Stem, waarvan Deswarte hoofdredacteur werd. Aanvankelijk telde het ook F. van Cauwelaert en J. Hoste onder zijn medewerkers. Het blad was tegelijkertijd Vlaamsgezind en loyaal Belgisch. Het stond scherp afwijzend tegenover iedere vorm van samenwerking met de Duitse bezetter. Deswarte voerde een scherpe polemiek met het Gentse activistische blad De Vlaamsche Post, waarvan L. Picard toen hoofdredacteur was.

Dit betekende echter niet dat Deswarte passiviteit voorstond op het vlak van de binnenlandse politiek of van de Vlaamse propaganda: hij bleef zich voorstander verklaren van een federale reorganisatie van België na de oorlog. Tegenover het staatsunitarisme stelde Deswarte het volksdualisme: hij zelf sprak van „het dubbele zelfbestuur” van Walen en Vlamingen.

Het is dan ook merkwaardig, dat Deswarte een manifest ondertekende, uitgaande van F. van Cauwelaert en mede-ondertekend door o.a. C. Buysse, J. Hoste Jr. en Leo van Puyvelde, en verschenen in het nummer van 21 juli 1915 van De Vlaamsche Stem: hierin werd immers bevestigd dat de V.B. geen afbreuk wilde doen aan de staatkundige eenheid van België.

Door deze stellingname werd Deswartes positie in De Vlaamsche Stem onhoudbaar: op 17 augustus 1915 nam hij zijn ontslag als hoofdredacteur. Reeds op 30 juli had Deswarte in een artikel verklaard dat, aangezien het debat over zelfbestuur en de vernederlandsing van de Gentse universiteit aanleiding gaf tot ergernis en tweespalt, de discussie hierover moest worden verdaagd tot na de bevrijding. Zijn ontslag uit De Vlaamsche Stem motiveerde hij in een brief in De Telegraaf, daar het eerste blad weigerde zijn bijdrage op te nemen: hij verklaarde het niet eens te kunnen zijn met deze groep in het dagblad, die geen onvoorwaardelijke loyaliteit tegenover België betuigde: „Mijn onwrikbaar loyalisme wordt verloochend door de huidige redacteurs in hun verklaring dat het herstel van de rechten van het Vlaamse volk een voorwaarde is voor het herstel

van België". Na de oorlog was Deswarte – zoals de meeste Vlaamse kopstukken – actief in de amnestiebeweging.

In 1921 werd hij voor het arrondissement Brussel verkozen tot senator: met A. Vermeylen vertegenwoordigde hij aldus het Vlaamsgezinde element binnen de socialistische senaatsfractie.

WERKEN: Artikelen in *De Vlaamsche Stem* (1915); - *Over de studie der Nederlandsche rechtstaal*, in *Rechtskundig tijdschrift* (1900-'01, p. 79-89); - *Flamandisation de l'Université de Gand. Réponse à Emile Vandervelde*, in *Le Peuple* (8 maart 1911).

LITERATUUR: H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, IV (1965); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, I (1969); - A.W. Willemsen, *Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis van de jaren 1914-1940* (1069, tweede uitgave).

MIEKE CLAEYS-VAN HAEGENDOREN